

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

II. Flacius cum suis exautoratus Ratisbonam pergit, Musæus inde quoque
Bremam abit, factusque superintendens disputationem Vinariensem inter
Flac. & Strigelium edit. Flacianorum schisma dicitur ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

omnia secum sentire arbitrabantur.

At Stoffelius vel à Strigelio persuasus, vel sponte sua pridem à Flacianis animum auerterat, licet id publicè dissimularet. Hanc verò nactus occasionem prodidit secretum mentis, & Flacij sociorumque litteras ad Pontanum Cancellarium detulit, hostem Flaciani nominis acerbissimum, seque deinceps palam ijs coniunxit, qui factionem istam turbulentorum hominum frenatam arctius, imò oppressam cupiebant. Vidit Pontanus, epistola perlecta, quorsum Flacij machinationes atque consilia spectarent: Itaque Principi suasit; ut eum, cæterosque ipsius contubernales de statione submotos exauctoraret factum id est anno 1561. exeunte: Quamquam nec ignominia notati fuerunt, nec è ditione principum istorum eiectioni, sed loco moti tantum; quod Princeps eos, ubi iam exauctorati forent, sponte sua de discessu cogitatuos nihil dubitaret. Qua in re falsus non est: Flacius enim, qui caput erat factionis & ductor, paulò post è Thuringia discessit, Ratisbonam profectus, ubi quinquennium integrum hæsit.

Musæus verò Flacij sodalis intimus, cum tempestatem præsentisceret, anteuertendum putauit principem, & Iena clam profectus aliud sibi domicilium quæsiuit. Vbi redijt in Thuringiam, initio Septembris oblato libello supplice missioné petijt,

dd 4 quam

ANNO

1560.

II.

Stoffelius
infensus
Flacio.

Litteras
Flacij ad
Pontanum
defert.

Ann. 1561.
Flaciani
exauctorā-
tur.

Flacius
Ratisbonā
pergit.

Musæus clā
Iena disce-
dit.

ANNO
1561.

Petit à
Principe
missionē.

Responsio
Principis.

Bremæ fit
superintē-
dens.

Disputatio
Vinariēsis
typis man-
datur.

quam non difficulter obtinuit. Respōsum est ad supplicationem eius breui scripto, cuius hæcerat sententia: Quia Musæus sine scitu principis Ienâ clam profectus aliâ conditionem quæsiuerit, atq; ita seipsum exauctoravit statione relicta, ad quâ pridem vocatus fuerat, non impediturum principem, quo minus discedat arbitrato suo, alioq; sedem trāferat. Imò gratum esse principi, quod id faciat, migretque sponte sua; cū alioqui loco mouendus fuerit, & dimittendus. Interim optare principē, vt alibi Musæus ecclesiastæ munus maiore cum fructu exequatur, quam ijs in locis fecerit. Ita dimissus ad decimum Sept. an. 1561. paulò post Bremam se contulit, & factus est ciuitatis illius superintendens, vti loquuntur.

Asportauit verò secum, cū discederet, historiam disputationis, quam inter Flacium & Strigelium habitam fuisse diximus, ex ore disputantium conscriptam ab ijs, qui præsentibus in actione fuerant. Cū enim publica esset ista disputatio, de qua priusquam institueretur, diu atq; operosè deliberatū fuit, factū est, vt concionatores nō modo, sed & aulici, ciues, imò studiosi quoq; V Vittēberga, Lipsia, Iena, magno numero Vinariā conuolarent. Itaq; notata fuerunt omnia diligenter non ab ijs modo, quorū scripta princeps ad se recepit, sed ab alijs etiam, vt fieri consuevit. Cū igitur Flaciani frustra principē de edendo protocollo interpellassent, ipsi post dis-

discessum è Thuringia anno proximo, qui ANNO
1562. fuit, disputationem hanc publicarunt: 1561.
quam Musæus, addita præfatione, Ioanni Anno 1562.
Friderico III. dedicauit, fratri principis il- 1563. 1564.
lius, qui Flacio, Musæo, alijsque factionis 1565.
eiusdem ministerium abrogarat. Friderico
III. dedica-

Sed ad Flacium ipsum reuertamur; cuius
actiones in Thuringia duplicem inter Lu-
theranos distractionem peperisse videntur. Duplex di-
Prior est in Substantiarior & Accidentarios; stractio
quibus nominibus seipsum postmodum ap- Flacij & so-
pellarunt, vti iam ante diximus; quod hi ciorum.
peccatum originis accidens nõ substantiam; I.
illi substantiam non accidens esse dicerent: In Substãt.
dentarios.

qua de re atrox inter vtrosque certamen an-
nis sequentibus exarsit. Altera distractio 2.
nata est ex controuersia de potestate clauium, De iure
vel de vniuerso ecclesiæ regimine. Eam ve- clauium.

rò controuersiam, vti iam ante diximus, Fla-
cius eiusque socij mouerunt, qui sub nomine
clauium integrum ecclesiæ moderandæ ius
solis cõcionatoribus excluso magistratu po-
litico vindicabant. His obistebant politici,
Princeps nimirum & Consiliarij, qui curam
autoritatemque ecclesiastici regiminis iure
magistratus ad se rapiebant, vel quemadmo-
dum Musæus loquitur, à suis Gnathonibus &

Balaamis incitati ecclesiam & religionē pro
arbitrio administrare, & vtrūq; gladium pa-
paliter gestare conabantur: cuiusmodi pro-
phana hierarchia per Henricū VIII. Angliæ
Regē constituta fuit, cū ab Ecclesia Romana
deficeret.

dd 5

Atq;

ANNO

1565.

Flacius
quare Prin-
cipibus in-
uisus.Principes
ius clauū
vsurpant.Refracta-
rios loco
mouent.Dicterium
Luthera-
norum in
Flacianos.Heshufius
quare sedi-
tiosus.

Atque hæc controuersia Flacium, per
quæ potissimum excitata fuit, non huic prin-
cipi modo, sed & aliis magistratibus vehe-
menter reddidit inuisum. Serpebat enim
longius hoc malum, vtrisque pro iure suo
dimicantibus: Nec dubium est, quin gra-
uius incruduisset hæc concertatio, si ea con-
cionatorū esset, quæ politici magistratus, po-
tentia. Nunc cum reges, principes, magistra-
tus vrbiū pedum pastorale cū sceptro poli-
tico coniungunt, ecclesiæq; gubernandæ ius
vsurpant, concionatores, si reclamant, detur-
bantur de cathedra, & loco moti solum ver-
tere iubentur: Quemadmodū Flacio, Hesh-
husio, Musæo, cæterisque turbas hanc ob cau-
sam mouentibus accidisse constat. Sic igitur
secta magistratus politici clauium ius viur-
pantis aduersarios concionatores, si pro iure
suo vel mutire ausint, sceptri potentia sub-
actos vel comprimit, vel recalcitrantes sedib.
suis exturbat, veluti rebelles ac seditiosos;
quorum ambitione turbari dicunt quietem
publicā, & motus in populo concitari. Vnde
natū est in turbatores istos tritum inter Lu-
theranos dicterium, eos alterum in cathedra
pedē habere, alterum in curia. Quā ob cau-
sam Tilemannus Heshhusius inter Flacianos
non infimi subsellij vir, non semel loco de-
turbatus fuit, & in exilium missus: de quo
spargi distichon illud per Saxoniam memini:
*Queritur Heshusius sexta cur pulsus ab vrbe?
In promptu causa est, seditiosus erat.*

Sedi-

Seditiosus nimirū erat cum ecclesię moderandæ ius magistratui politico abrogaret.

Ceterum Flacius, cum è Thuringia discedendum esset, Ratisbonam, quam alio sedem transferre maluit; quod Nicolaus Gallus istic Superintendentem ageret, amicus ipsius intimus, adeoq; deuotum mancipium, qui cum V Vittenbergæ primū, post & Magdeburgi coniunctissimè vixerat. Quanquā vero functionem docendi publicam Ratisbonæ non habuit; mansit tamen in ea ciuitate vsque ad annum 1566. atque interim multos libros scripsit, polemicos ferè omnes. Erat enim inter aduersarios velut Ismaël quidam, qui cum contra omnes insurgeret, ab omnibus vicissim hostiliter fuit impetitus. Senatus verò Galli iudicium secutus nō modo fouit Flacium è Thuringia profugū, sed & beneuolentiam illi summā exhibuit; imò ex inopia illius aliquādo nō nihil subleuauit.

Demum anno 1566. cum per Belgium funeste Sectariorum machinationes in apertam seditionem erumperent, & diuersa factiones certatim insanirent, Antverpienses Lutherani quosdam è Germania censuerunt euocandos, qui nouellam ecclesiam, quam isthic moliebantur, ad formam Augustanæ cōfessionis instituerent. Inter eos primi nominis erat Matthias Flacius, & Cyriacus Spangenbergius, fidissimus illius Achates in certamine de peccato originis, de quo nobis infra suo loco plura dicendum erit. Per

hanc

ANNO
1565.

Flacius Ratisbonam venit, ibiq; benignè tractatur. Nicolaus Gallus amicus Flacij.

Flacius cōparatur Ismaëli.

A Senatu humaniter habetur.

III.

Lutherani Antverpiam euocantur.

Flacius & Spangenbergius primipilorum Lutheranorum.